

παρέμβαση

Να ξεκινήσουμε μ' ένα αφορισμό: Όχι, λοιπόν, κάνει λάθος ο Λειβαδίτης. Γιατί οι «απελπισμένοι δεν γίνονται οι πιο καλοί επαναστάτες». Οι απελπισμένοι παγιδεύονται στον «απελπιστή» τους! Οι απελπισμένοι, τρομαγμένοι καθώς είναι, εσωκλείουν τον «απελπιστή» τους. Εδώ κάνει λάθος. Γιατί ναι, «οι άνθρωποι, σύντροφε, ζουν από τη στιγμή που βρίσκουν μια θέση στη ζωή των άλλων» και όχι από τη στιγμή που η ζωή των Άλλων βρίσκει μια θέση μέσα τους. Γιατί τότε, σύντροφε, απλά έχουν πεθάνει. Και εξηγούμαι.

ΞΕΡΟΥΜΕ ΠΙΑ ΚΑΛΑ, κι εμείς και οι «κοινωνικοί μηχανικοί»-λειτουργοί του Συστήματος, πως όταν ο ψυχισμός, ιδιαίτερα μάλιστα ο παιδικός ψυχισμός, βρεθεί μπροστά στην απειλή των υπαρξιακών του αναγκών, δικάζεται. Για την ακρίβεια σπάει σε επιμέρους πτυχώσεις, ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί «κρύπτες», όπου αποκρύβει και προφυλάσσει τους τραυματικούς «σκελετούς της ντουλάπας» του. Τα τραύματα παραμένουν ανείπωτα μυστικά και μπορούν να εκβάλλουν τις συνέπειες τους, ως και στην τρίτη γενιά μετά, ως αδιανόητα.

Πολύ συχνά σ' αυτή τη «διάσχιση», σ' αυτό το ανελέητο και πολυμερές «κόψιμο» που πονά, ένα τμήμα, μια πτυχή, είναι αντίστοιχη με το μοντέλο του θύτη.

Αν, για παράδειγμα, ο πατέρας μου με κακοποιεί τότε είναι πολύ πιθανό, στο πλαίσιο της πολυδιάσπασης μου, να υιοθετήσω και την βία αυτή πτυχή του πατέρα μου. Είναι σαν να καταπίνω πραγματικά ένα «κομμάτι» του πατέρα μου. Εσωτερικεύω ένα μέρος από την, επίσης, πολύ-διασπασμένη προσωπικότητα του πατέρα μου. Και είναι στ' αλήθεια αυτή μια πολύ παράδοση λειτουργία: γιατί καθώς εσωτερικεύω τον θύτη, κατά ένα μέρος επιχειρώ αμυνόμενος να τον κατευιάσω και κατά ένα άλλο μέρος αυτό-υπονομεύομαι, γιατί γίνομαι κάτι άλλο απ' αυτό που είμαι. Κι είναι κάπως σαν του λέω «κοίτα ρε, έγινα σαν εσένα κι έτσι δεν μπορείς να με βλάψεις πια!», αποκρύπτοντας όμως, και από τον ίδιο μου τον εαυτό, ότι έγινα ένας άλλος ή για την ακρίβεια ότι «τώρα μπορώ να με βλάψω και μόνος μου».

Αν αντίστοιχα, η μητέρα μου με εγκατέλειψε ή εγώ αντιλήφθηκα ότι με εγκατέλειψε, αν η μητέρα μου δεν με ενθάρρυνε ή και με επέκρινε, κατ' αναλογία, εσωτερικεύω την

Η επανάσταση της τρυφερότητας

■ ΤΟΥ **Αντώνη Ανδρουλιδάκη***

εγκατάλειψη ή την απαξίωση, ωθώντας τον εαυτό μου να εγκαταλείπω ή να επικρίνω τους Άλλους. Γίνομαι, δηλαδή, από θύμα θύτης. Πρόκειται για την γνωστή «ταύτιση με τον θύτη», που μπολιάζει τον αληθινό μου Εαυτό με χαρακτηριστικά του θύτη, κάνοντας με πραγματικά «ξένο» και ά-σχετο με τον ίδιο μου τον Εαυτό. Και ανάλογα είναι τα πράγματα για το σύνολο των ανεκπλήρωτων υπαρξιακών μου αναγκών, έτσι που να μπορεί να πει κανείς πως για κάθε πυρηνική μου ανάγκη που δεν εκπληρώνεται ένα μέρος του υπεύθυνου (για το ανεκπλήρωτο των αναγκών μου) θύτη εμφολοχωρεί και αποθηκεύεται στο σκοτεινό μου «κάτω δωμάτιο», δίνοντας μου κάτι από το τρομαχτικό του touch. Σαν να λέμε πως για την ασφάλεια που δεν βίωσα το ένα μάτι μου γίνεται παρανοειδώς καχύποπτο, για την συναισθηματική σύνδεση που δεν μου προσφέρθηκε το σώμα μου γεμίζει μικρές-μικρές ανεπαίσθητες ακίδες αποφυγής των άλλων, για την αυτό-έκφραση που δεν μου επιτράπηκε τα γόνυ μου λυγίζουν πιο εύκολα και ενίοτε κλωτσούν, για

την αυτονομία μου που δεν κατορθώθηκε τα μέλη μου έγιναν εξαρτήματα και για την αυτοεκτίμηση μου που δεν καλλιεργήθηκε ο ελάχιστος εαυτός μου ύψωσε, σαν αναπλήρωση, ένα τεράστιο ναρκισσιστικό «εγώ».

ΚΙ ΑΝ ΟΛΑ ΑΥΤΑ συμβαίνουν στο μικρο-σύστημα της οικογένειας, στο κοινωνικό έξω σύστημα, στο συλλογικό πεδίο αυτούς που εσωτερικεύουμε, αντίστοιχα, είναι τους ταξικά επικυρίαρχους. Ανεπίγνωστα υιοθετούμε, όλο και πιο πολύ, τα μοντέλα των καταπιεστών μας, φροντίζοντας να γίνουμε θύτες, εκεί που οι ισορροπίες δυνάμει μας το επιτρέπουν. Στο παιδί, στην γυναίκα, στον ξένο, στο ζώο, στον αδύναμο, στον φτωχό, στον ανυπεράσπιστο άλλο. Οι ενδοβλημένες φωνές των κυρίαρχων «σκάνε» στο κεφάλι μας, περίπου με την ίδια ισχύ που ακούγεται ο κακοποιητικός πατέρας μας. Κι εμείς ανάλογα τους απαντάμε: «κοιτάτε με ρε, έγινα σαν εσάς κι έτσι δεν μπορείτε να με βλάψετε πια!», αποκρύπτοντας όμως, και πάλι από τον εαυτό μας, ότι γίναμε άλλοι ή για την ακρίβεια ότι

«τώρα μπορούμε να μας βλάψουμε και από μόνοι μας».

Οι δικές μας αυθεντικές φωνές, οι αληθινές μας φωνές, ας είμαστε ειλικρινείς, αλλοτριώθηκαν, βουβάθηκαν ή μένουν εκεί καβάζτα για τις δημόσιες κουβέντες μας, εσωτερικευμένες ως εμπορεύσιμες εν πολλοίς ιδεολογίες. Στην πραγματική πραγματικότητα, στο αδυσώπητο πεδίο των διαπροσωπικών σχέσεων, περνάμε στο ρόλο του θύτη, του καταπιεστή, του κυρίαρχου, με την ίδια ευκολία που «σηκώνουμε» έναν ηλεκτρικό διακόπτη.

Η κυρίαρχη κοινωνική μηχανική κατασκευάζει έτσι έναν ψευδή εαυτό, θύμα μπροστά στους κυρίαρχους και θύτη απέναντι στους αδύναμους. Ακόμη και –αρκετές– πράξεις αλληλεγγύης, αν ψηλαφίσει κανείς, θα δει το υπόστρωμα της εξουσιαστικής σχέσης «ευεργέτη-ευεργετούμενου» που χάσκει από κάτω. Οι πολλαπλές διασχιστικές πτυχώσεις που αθροιζόμενες επιχειρούν να εμφανιστούν ως συγκροτημένος Εαυτός, δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένας Εαυτός Δεσμώτης στην κυρίαρχη κανονικότητα. Δεσμώτης γιατί –μάλλον

ανεπίγνωστα– αναπαράγει το μοντέλο του θύτη που, κατά τα λοιπά, καταγγέλλει. Ο αληθινός εαυτός είναι σαν, με κάποιο τρόπο, να τείνει να εξουδετερωθεί από τις εσωτερικευμένες φωνές τόσο του μικρο- όσο και του μακρο-συστήματος που επιτίθενται ποικιλότροπα σε κάθε απόπειρα του αληθινού εαυτού, να εκφραστεί, να νιώσει ασφαλής, να βιώσει ελευθερία, να σχετιστεί, να αισθανθεί πλήρες ανθρώπινο πρόσωπο που εκτιμά την ύπαρξη του. Ανεπαίσθητα έχουμε παραδώσει ένα τμήμα του Εαυτού μας στους κυρίαρχους μηχανισμούς και καμιά επαναστατική γυμναστική, καμιά επαναστατική φλυαρία, δεν μπορεί να το αντιστρέψει. Για του λόγου το αληθές δεν έχει κανείς παρά να περιδιαβεί τις διαπροσωπικές του σχέσεις και θα ανακαλύψει το μέγεθος της ενσωμάτωσης των «αξιών» του θύτη (και των τεχνολογιών του) που έχει επισυμβεί. Αλλά, κι αν ακόμη, θέλει να διατηρήσει αμόλυντο τον προσωπικό του «παράδεισο», δεν έχει παρά να «σक्रολάρει» στην «κόλαση» των κοινωνικών δικτύων, των «μικρών» καθημερινών ειδήσεων ή του κοινωνικού του περιγύρου. Το πρωταρχικό τραύμα και τα αενάως επαναλαμβανόμενα τραυματικά και μετατραυματικά επακόλουθα είναι εκεί για να συντηρούν τον ψευδή εαυτό κι αυτός με τη σειρά του το κυρίαρχο εποικοδόμημα.

ΕΙΝΑΙ, ΜΕ ΑΛΛΑ ΛΟΓΙΑ, το σύστημα που προκαλεί και συντηρεί το Τραύμα, έτσι ώστε η ψυχική απάντηση μας σ' αυτό να διεκπεραιώνει την λειτουργία της κυριαρχίας του. Και γι' αυτό αν θέλουμε να μιλάμε για την όποια επαναστατική-εξεγερσιακή προοπτική δεν έχει νόημα αν δεν από-παγιδευτούμε από αυτά ακριβώς τα δεσμά, αν δεν επουλώσουμε το πρωταρχικό τραύμα κι αν στον προσωπικό μας μικρόκοσμο δεν αφαιρέσουμε τον έλεγχο από τον ψευδή εαυτό, αν δεν απαγορεύσουμε δηλαδή στην «πάρτη» μας να μπαίνει στη θέση του θύτη, όσο «δικαιολογημένο» κι αν μας φαίνεται αυτό. Και, μ' αυτή την έννοια, κάνει λάθος ο Λειβαδίτης, καθώς στις μέρες μας οι απελπισμένοι δεν γίνονται πλέον οι πιο καλοί επαναστάτες, αλλά, δυστυχώς, οι πιο σκληροί θύτες. Και αυτό μόνο μια επανάσταση της τρυφερότητας μπορεί να το ανατρέψει...

Η κυρίαρχη κοινωνική μηχανική κατασκευάζει έναν ψευδή εαυτό, θύμα μπροστά στους κυρίαρχους και θύτη απέναντι στους αδύναμους

* Ο Αντώνης Ανδρουλιδάκης είναι σύμβουλος Ψυχικής Υγείας – ψυχοθεραπευτής